

ня підготовчих виробок при крутому падінні та на горизонтальних шарах, нових способів проходки стволів шахт і тунелів метро тощо. А. — винахідник багатобурової врубово-відбійно-навалювальної машини. Він був членом вченої ради Ін-ту гірничої справи АН СРСР, головою Все-союзного наук.-тех. гірничого т-ва. А. входив до складу редколегії журн. "Уголь".

Чимало працівників вуг. пром-сті (інженерів-новаторів, шахтобудівників та адміністраторів) були його учнями. А. помер у Москві, де і похований.

Лит.: Абакумов Е. Т. // БСЭ. — 2-е изд. — М., 1949. — Т. 1. — С. 8; Егор Трофимович Абакумов // Уголь. — М., 1953. — № 12. — С. 1—2; Абакумов // Биографический словарь деятелей естествознания и техники. — М., 1958. — Т. 1. — С. 5; Мельников Н. В. Горные инженеры. — М., 1981. — С. 136—140. Матеріали музею шахти ім. Абакумова. — Донецьк, 1997.

О. В. Абакумов.

АГНГТ-СЛЕДЗЕВСЬКИЙ (справжнє прізвище — Следзевський) Казимир Генріхович [15(27).05.1898, Петербург — 6.09.1973, Київ, похований на Байковому кладовищі] — художник-графік, засл. діяч мистецтв УРСР (з 1960).

Н. в сім'ї театр. діячів польс. походження. Батько — Генріх Едуардович Керевич, артист балету, режисер, бутафор Київ. оперного театру. Мати — Вікторія Никодимівна Следзевська, співачка хору,

працювала в різних укр. і рос. мистецьких колективах (згодом А.-С. обрав прізвище матері). Дружина — Тетяна Федорівна Следзевська (уроджена — Бліндерова), філолог. Дочка — Ірина Казимирівна Следзевська, кардіолог, доктор мед. наук. Навч. в київ. приватній гімназії А. Стельмашенка (1908—16) та на мех. ф-ті Київ. політех. ін-ту (1916—21). Першим учителем малювання А.-С. був художник-декоратор Київ. оперного театру С. Евенбах (1910). Вчився у Київ. худож. студії О. І. Мурашка, у художника І. Селезньова (1913—17). Тяжке матеріальне становище змусило його з 16 років поєднувати навчання з роботою кочегара, помічника машиніста, санітара, вантажника тощо (1914—23). Працював художником-карикатуристом у редакціях газ. "Молодой пролетарий" (1923—25), "Пролетарська правда" (1925—36) та ін. У 2-й пол. 1930-х рр. співробітничав у газ. "Комсомолец України", "Комуніст", "Комсомольская правда", журн. "Перець", вид-ві "Мистец-

тво", Комбінаті худож. фонду України та ін. (1936—41). Під час Великої Вітчизняної війни працював художником у різних періодичних виданнях, зокрема в газ. "За Радянську Україну". З відновленням роботи журн. "Перець" увійшов до складу його редакції і був "перчанином" до останніх днів життя (1944—73).

На початку творчої діяльності А.-С. належав до Асоціації художників Червоної України (АХЧУ). Заклики до "фіксації поточного моменту" відповідали його мистецьким уподобанням. Саме в роботі над газетною і журнальною карикатурою, у яких відбивалися події рад. дійсності і міжнар. життя, А.-С. сформувався як майстер сатиричної графіки. Його роботи з серії "Екскурс в минуле" (1930), карикатури "До «плебісциту» у фашистській Німеччині", "Вільне голосування по-фашистськи" (обидві — 1934) вирізняються графічною мовою. В період війни А.-С. за завданням політуправлінь Пд.-Зх., Донського, Сталінградського фронтів та Укр. штабу партизанського руху виконав сотні різних за жанром графічних робіт, серед яких — сатиричні малюнки "Кроком руш!", "Зламати криваву лапу фашизму" (обидва — 1942), "Наш серпень", "Під землею Полтавською" (обидва — 1943), "Бублики" (1944); фронтові листівки "Гірка перчиця", "Викрутаси пана Гебельса", "Хвастун" (всі — 1942), "Догрався" (1944); плакати "Не панувати німцям на землі українській!" (1942), "Під славним містом, під Киє-

вом" (1943). Яскравим здобутком укр. графіки воєнної доби є цикл станкових робіт "Гітлерія" (1943—44). Авторський задум "Гітлерії" втілено засобами гротеску, зображальної метафори. Яскравими образними характеристиками відзначаються сатиричні малюнки А.-С. повоєнного часу: "Святі дари" (1952), "Альпіністи" (1955), "Багдадський злодій" (1956), "Чорне минуле" (1957), "Недодача, дача, передача", "Сейф атомника" (обидва — 1960) та ін.

Плідно працював А.-С. у жанрі "об'ємного шаржу", створивши галерею сатиричних лялькових персонажів для утвореного ним (спільно з Т. Ф. Следзевською) першого пересувного укр. сатиричного театру ляльок (1937—41). Книжкова графіка А.-С. жила світовою сатиричною л-рою. У його доробку — ілюстрації до книг "Історія одного міста", "Казки" М. Є. Салтикова-Щедріна (1930—31, 1953), "Співомовки" С. Руданського, "Диспут" Г. Гейне, "Павуки і мухи" Дем'яна Бедного (всі — 1957), "Папська сльоза" Я. Галана, "Мокрим рядном" В. Лагоди (обидві — 1958), ілюстрації та серія станкових літографій за поемою Т. Шевченка "Сон" (1939, 1958, 1960) та ін.

Роботи А.-С. експонувалися на виставках "По селах, містечках і містах України" (Київ, АХЧУ, 1926), "Першій Українській художній виставці" (Київ, 1927), до 125-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка (Київ, 1939), на респ. виставках СХУ (1943—57), на персональній виставці до 70-річчя з

дня народження А.-С. (Київ, 1968).

Твори А.-С. зберігаються в Нац. худож. музеї, Сумському держ. музеї образотворчого мистецтва, в Одес. держ. картинній галереї, Закарпатській держ. картинній галереї (Ужгород), у Донец. держ. худож. музеї (Луганськ) та ін.

Лит.: Виставка творів Казимира Генріховича Агніта-Следзевського: Каталог. — К., 1958; Павлов В. Казимир Агніт-Следзевський: Альбом. — К., 1968.

Архіви: ЦДАМЛМ України, ф. 230, оп. 1, од. зб. 1—28; оп. 2, од. зб. 1—62; оп. 3, од. зб. 1—27.

М. Д. Ходоровський.

АНДРІЄВСЬКИЙ Степан Семенович (1760, с. Салтикова Дівиця Ніжинського пов. Черніг. губ., нині Куликівського р-ну Черніг. обл. — 19.12.1818, Астрахань) — лікар, вчений-реформатор мед. справи.

Н. у родині священника Прокоповича. У виборі свого життєвого шляху, за його словами, допомогла мати — Андрієвська, тому він узяв її прізвище. Навч. у Києво-Могилянській академії, Кронштадтській школі при Морському шпиталі, але, не задовольнившись системою навчання, 1779 перейшов до шпитальної школи при Петерб. сухопутному шпиталі. Після успішного закінчення 1781 А. був направлений у Черніг. легкострільний полк підлікарем, де вивчав санітарний стан краю, склав "Медико-топографічний опис Чернігівської губернії" (1785). Пі-

сля успішного лікарського іспиту залишився прозектором при проф. М. М. Тереховському в Петербурзі.

За дорученням Мед. колегії в 1785 очолив експедицію для вивчення "невідомої" хвороби в Челябінській окрузі. А. вивчив і описав симптоми і перебіг хвороби, результати розтину трупів людей і тварин, власноруч зробив малюнки різних уражень. 29.07.1788 провів самозараження вірусом цієї хвороби. Цим експериментом на собі А. перший у світі незаперечно довів заразливість такої хвороби, дав їй назву "сибірка", встановив ідентичність зооносіїв та інфекційну природу сибірки у людей і тварин, розкрив шляхи передавання та розробив профілактичні засоби проти її розповсюдження. За працю "Про сибірку" в 1788 Мед. колегія удостоїла його найвищого для того часу звання штаб-лікаря (вищий чин лікаря, який не мав ступеня доктора медицини).

1796 за участь у ліквідації епідемії сибірки на Коливаново-Вознесенських заводах А. було нагороджено орденом св. Володимира III ступеня (вперше в Росії не за бойові заслуги). Того самого року вийшла в світ його книга "Короткий опис сибірки...".

За дорученням Мед. колегії, членом якої він став у 1792, А. розробив проекти для проведення реформ у галузі організації мед. справи в Рос. імперії: "Інструкція фізику" (1793), "Інструкція про посади лікарських управ", "Правила для облаштування міських